

MODÜL 2

ELEŞTİREL DÜŞÜNMEYİ GELİŞTİRME VE DİJİTAL OKURYAZARLIK BECERİLERİ

erasmediah.eu

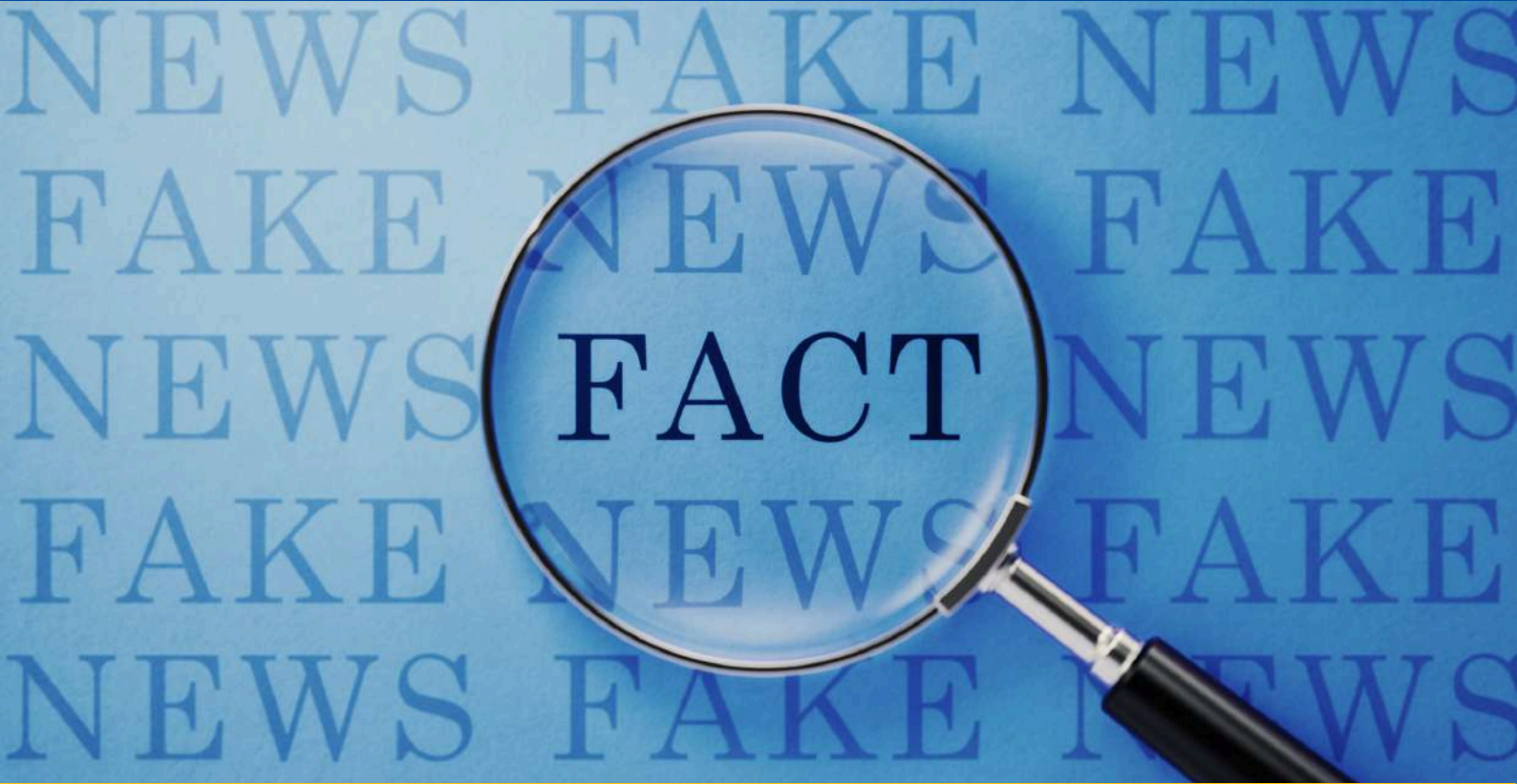

Co-funded by
the European Union

Ders 2.2

Eleştirel Düşünme Becerilerini Geliştirme: Çevrimiçi Sahte Haberleri Teşhis Etme ve Değerlendirme

ERASMEDIAH

Educational Reinforcement Against
the Social Media Hyperconnectivity

**Co-funded by
the European Union**

Ders 2.2

Eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi: Çevrimiçi "sahte haberlerin" tanınması ve değerlendirilmesi

Amaçlar:

- Gençlerin çevrimiçi bilgileri etkili bir şekilde değerlendirmek için eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak.
- Sahte haberleri belirlemek, etkisini anlamak ve kaynakları ve çevrimiçi güvenilirliği değerlendirmek için yöntemler uygulamak.

Ana Mesaj(lar):

- Çevrimiçi her şey doğru değildir; sorgulayın, doğrulayın ve eleştirel düşünün.
- Kaynakların kontrol edilmesi ve çapraz referans verilmesi gibi basit doğrulama adımları, sahte haberleri tespit etmenize yardımcı olabilir.
- Çevrimiçi olarak sorumlu bir şekilde paylaşım yapmak,
- yanlış bilgilerin etkisini anlamak anlamına gelir.

DERSİN TÜRÜ:

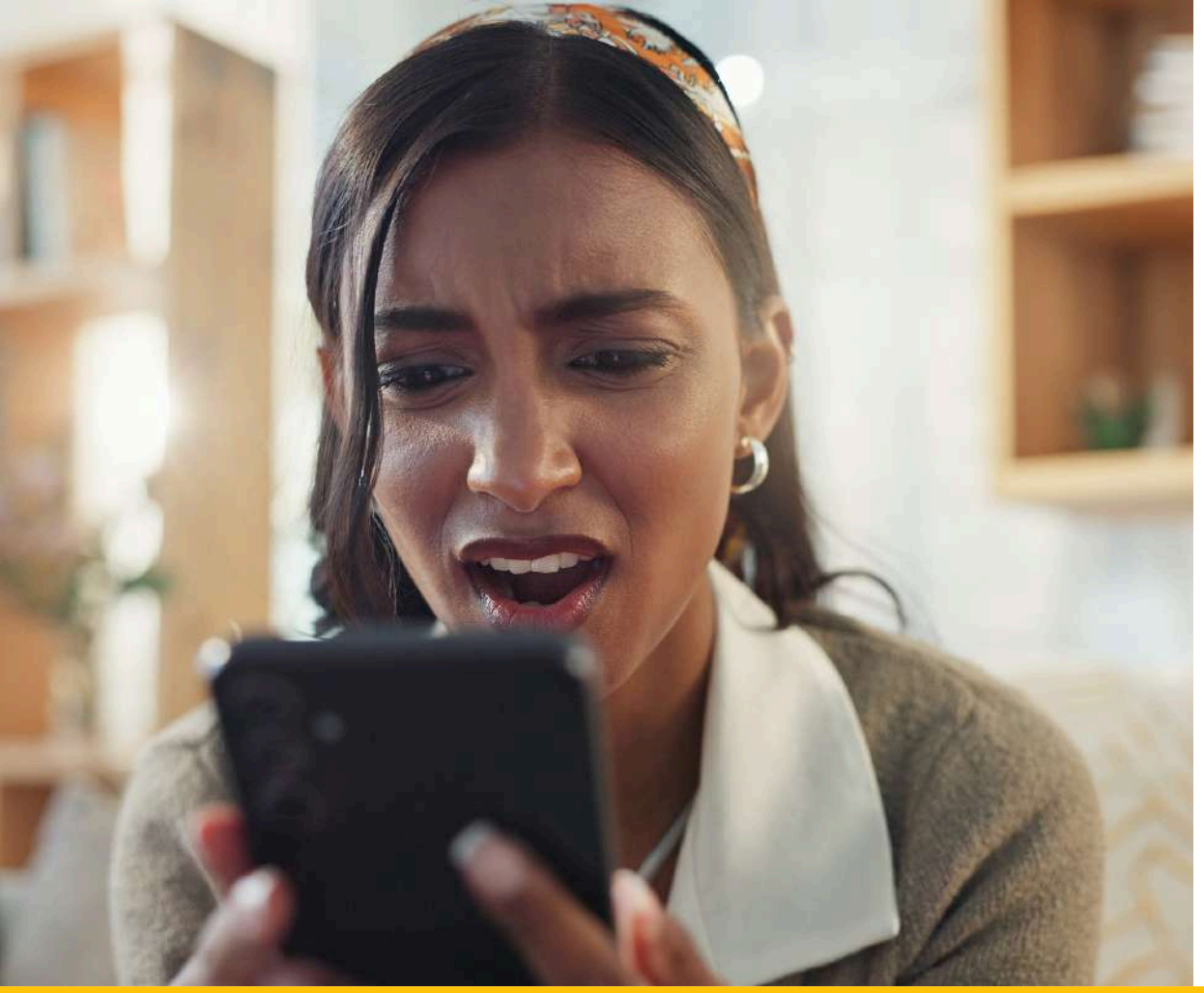

Derse Genel Bakış

Bugün internette gördüğümüz bilgiler, özellikle de konu haberler olduğunda nasıl eleştirel düşünmemiz gerektiğini keşfedeceğiz. Ortalıkta çok fazla bilgi var ve bunların hepsi doğru ya da gerçeğe uygun değil. Sahte haberleri nasıl tanıyacağımızı, okuduklarımızı sorgulamanın neden önemli olduğunu ve neye inanıp paylaşacağımız konusunda nasıl bilinçli kararlar verebileceğimizi öğreneceğiz.

Atölye dört adımdan oluşuyor:

- 1: Sahte Haberlere Giriş - (10 Dakika)
- 2: Haberleri "Gerçeklik Kontrolü" ile Değerlendirme (15 Dakika)
- 3: Doğru mu Yanlış mı? Haber Doğrulama Uygulaması (10 Dakika)
- 4: Kapanış Tartışması ve Evde Etkinlik (5 Dakika)

1.Adım

Sahte Haberlere Giriş

Her gün gördüğümüz bir şey hakkında düşünmemizi sağlayacak kısa bir videoyla başlayalım: İnternet'teki haberler. Bunlardan bazıları doğru, bazıları ise değil; işte tam bu noktada "sahte haberler" devreye giriyor. Aşağıdaki videoda sahte haberlerin ne olduğu, neden bu kadar yaygın olduğu ve fark edilmesinin neden bu kadar önemli olduğu açıklanıyor. Videoyu izleyelim:

Sahte Haber Nasıl Tespit Edilir?

Videoyu izledikten sonra dikkatimizi çeken, şaşırtıcı bir şey hakkında ya da öğrendiklerimiz hakkında konuşabiliriz.

- **Sizce insanlar neden sahte haberler üretiyor?**
- **Sizce sahte haberler bizi nasıl etkileyebilir?**

1.Adım

Sahte Haberlere Giriş

Bazı insanlar, örneğin web sitelerindeki reklamlar aracılığıyla para kazanmak için sahte haberler yaratır. Diğerleri bunu dikkat çekmek veya hatta insanların önemli konular hakkında ne düşündüğünü etkilemek için yapabilir.

Sahte haberler aynı zamanda olaylara bakış açımızı ve hatta karar verme şeklimizi de etkileyebilir. Önemli konular hakkındaki inanışlarımızdan, insanlar veya konular hakkında nasıl hissettiğimize kadar her şeyi etkileyebilir. Sahte haberler yayıldığında kafa karışıklığına neden olabilir, insanların doğru olmayan şeylere inanmasına neden olabilir, hatta gruplar arasında bölünmelere neden olabilir.

2.Adım

Haberleri Gerçeklik Kontrolüyle Değerlendirmek

Çernobil'de Bulunan Mantar Radyasyonu Emiyor ve Astronotları Koruyabilir

Çernobil Yasak Bölgesi, Dünya'nın en yüksek radyasyon seviyelerine sahip bölgelerinden biri olmasına rağmen, bilim insanları burada gelişen ilginç bir mantar türü keşfetti. *Cladosporium sphaerospermum* adlı bu mantar, yalnızca yüksek radyasyonlu ortamlarda hayatta kalmakla kalmıyor, aynı zamanda "radyo sentezi" adı verilen bir süreçle radyasyonu adeta bir enerji kaynağı olarak kullanıyor.

Son araştırmalar, bu radyasyon emici mantarın uzun uzay görevlerinde astronotları kozmik radyasyondan koruyabileceğini gösteriyor. NASA'nın Ames Araştırma Merkezi'ndeki bilim insanları, uzay araçlarının duvarlarında benzer mantarları yetiştirerek derin uzaydaki zararlı radyasyona karşı doğal bir koruyucu bariyer oluşturma yöntemlerini araştırıyor.

Kaynak: Phys.org, 2020.

2.Adım

Haberleri Gerçeklik Kontrolüyle Değerlendirmek

ABD Ordusu, Suçları Daha İşlenmeden Gören Yapay Zekayı Tanıttı!

Son sızıntılar, ABD hükümetinin suçları gerçekleşmeden önce tahmin edebilen gelişmiş bir yapay zeka sistemi geliştirdiğini ortaya çıkardı. Bir zamanlar bilim kurgu filmlerinde görülen bu devrim niteliğindeki teknoloji, büyük veri, davranışsal kalıplar ve yüz tanıma sistemlerini kullanarak suç işleme olasılığı yüksek bireyleri tespit edebiliyor.

Kaynaklara göre, kolluk kuvvetleri bu sistemi bazı ABD şehirlerinde test etmeye başladı ve şu ana kadar yüksek riskli bireylerin önleyici tutuklamalarına yol açtığı bildirildi. Sivil haklar savunucuları gizlilik ihlalleri konusunda endişelerini dile getirirken, destekçileri bu teknolojinin suç oranlarını önemli ölçüde azaltarak kamu güvenliğini artırabileceğini savunuyor.

Kaynak: National Security & AI Review, 2023.

2.Adım

Haberleri Gerçeklik Kontrolüyle Değerlendirmek

Mikroplastikler Artık İnsan Genlerine Kaynaşmış Durumda – Geri Dönüşü Olmayan Hasar Onaylandı!

Çığır açan bir araştırma, mikroplastiklerin insan DNA'sına kalıcı olarak yerleştiğini doğruladı. Plastik kirliliğinin tarihin en yüksek seviyesine ulaştığı günümüzde, bilim insanları mikroskobik plastik parçacıklarının yalnızca insan kanında ve organlarında değil, hücrelerimizin genetik yapısına da kaynaştığını keşfetti.

Bu endişe verici bulgu, uzun vadeli sağlık etkilerine dair ciddi soru işaretleri doğuruyor. Olası genetik mutasyonlar ve hastalıklara karşı artan hassasiyet, uzmanları gelecekte insan biyolojisinde temel bir değişim yaşanabileceği konusunda uyarıyor. Ancak, tüm bu çarpıcı gelişmelere rağmen düzenleyici kurumlar plastik kirliliğini azaltmaya yönelik kesin adımlar atmaktan hâlâ kaçınıyor.

Kaynak: International Journal of Environmental Toxicology, 2024.

2.Adım

Haberleri Gerçeklik Kontrolüyle Değerlendirmek

Sibirya'da Yeni ve Tükenmez Bir Enerji Kaynağı Keşfedildi

Sibirya İleri Enerji Araştırmaları Enstitüsü'nden (SIAER) bilim insanları, Sibirya'nın derin permafrost katmanlarında benzersiz ve tükenmez bir enerji kaynağı tespit ettiklerini duyurdu. Enerji biliminin "Kutsal Kasesi" olarak tanımlanan bu çığır açıcı keşif, fosil yakıtları tamamen gereksiz hale getirebilir ve küresel enerji dengelerini kökten değiştirebilir.

Sızdırılan belgelere göre, bu enerji kaynağı, kuantum dalgalanmalarını kullanarak kesintisiz güç üreten özel bir jeotermal oluşum olarak tanımlanıyor ve sıfır emisyonla çalışıyor. Rusya'nın keşifle ilgili ayrıntıları gizli tuttuğu ve büyük ölçekli uygulamalar üzerinde çalıştığı iddia edilirken, bu devrim niteliğindeki teknolojinin jeopolitik etkileri üzerine spekülasyonlar artıyor. Eğer doğrulanırsa, bu yeni enerji kaynağı küresel piyasaları sarsabilir ve dünya çapında enerji bağımlılığının dinamiklerini değiştirebilir.

Kaynak: Energy & Technology Journal, 2024.

2.Adım

Haberleri Gerçeklik Kontrolüyle Değerlendirmek

Diş Macununuzdaki Gizli Tehlikeler: Florür Gerçeği Ortaya Çıktı!

Son araştırmalar, diş macunundaki florürün güvenliği konusunda ciddi endişeler uyandırdı. Uzmanlar, uzun süreli florür maruziyetinin ciddi sağlık sorunlarına yol açabileceği konusunda uyarıyor. Eleştirmenler, başlangıçta endüstriyel bir yan ürün olarak ortaya çıkan florürün, yanlış bir şekilde diş sağlığına faydalı olarak tanıtıldığını iddia ediyor.

Giderek artan kanıtlar, florürün zamanla vücutta birikerek nörolojik hasara, tiroid fonksiyon bozukluğuna ve çocuklarda düşük IQ seviyelerine neden olabileceğini öne sürüyor. Bu endişeler nedeniyle, bilinçli tüketicilerin bir kısmı florür içermeyen alternatiflere yöneliyor. Ancak, büyük diş sağlığı kuruluşlarının yıllardır bu riskleri göz ardı ettiği iddiaları da tartışma konusu olmaya devam ediyor.

Kaynak: Journal of Alternative Medicine and Public Health, 2023.

2.Adım

Haberleri Gerçeklik Kontrolüyle Değerlendirmek

Laboratuvar Etleri DNA'nızı Değiştiriyor ve Kanseri Yapıyor -Uzmanlar Uyarıyor!

Laboratuvar ortamında üretilen etlerin hızla yayılmasının ortasında, bu yapay ürünün ciddi sağlık riskleri taşıyabileceğine dair endişe verici raporlar ortaya çıkıyor. Bazı uzmanlar, biyoreaktörlerde et üretme sürecinin, insan DNA'sını değiştirebilecek sentetik kimyasallar ve genetik modifikasyonlar kullanıldığını öne sürerek, bu durumun beklenmeyen sonuçlara yol açabileceğini, bunlar arasında artan kanser riski bulunduğunu iddia ediyor.

İçeriden alınan bilgilere göre, laboratuvar etlerinin uzun vadeli etkileri henüz bilinmiyor ve ilk araştırmalar, üretim sürecinde kullanılan bazı bileşiklerin insan DNA'sını değiştirebileceğini gösteriyor. Eleştirmenler, tüketicilerin düzenlenmemiş bir gıda deneyi için test konusu haline getirildiğini ve bunun potansiyel olarak felakete yol açabilecek sonuçlar doğurabileceğini uyarıyor.

Kaynak: Journal of Experimental Nutrition, 2023.

2.Adım

Haberleri Gerçeklik Kontrolüyle Değerlendirmek

EUROPEAN
INSTITUTE FOR
NEUROLOGICAL
RESEARCH

Yeni Araştırma: Kahve İçenlerin Alzheimer'a Yakalanma Olasılığı %70 Daha Az!

Avrupa Nörolojik Araştırmalar Enstitüsü (EINR) tarafından yapılan yeni bir araştırma, her gün kahve içmenin Alzheimer hastalığına yakalanma riskini şaşırtıcı bir şekilde %70 oranında azalttığını ortaya koydu. Bilim insanları, kahvede bulunan kafein ve diğer biyolojik olarak aktif bileşenlerin güçlü bir nöroprotektif etki yaratarak bilişsel gerilemeyi önemli ölçüde yavaşlattığını belirtiyor. Araştırmaya göre, kafein beyin adenosin reseptörleriyle etkileşime girerek nöral baskıyı engelliyor ve sinaptik aktiviteyi artırıyor. Ayrıca, kahvenin beyin kaynaklı nörotrofik faktör (BDNF) seviyelerini artırdığı, bu proteinin ise sinirsel yenilenme ve plastisite ile ilişkili olduğu gösterilmiştir. Bu mekanizmaların, kahve içmeyenlere kıyasla daha iyi hafıza, gelişmiş bilişsel fonksiyonlar ve daha düşük demans oranlarına katkıda bulunduğu düşünülmektedir.

Bu umut verici sonuçlarla birlikte, EINR'den bilim insanları, Alzheimer ve diğer nörodejeneratif hastalıkları önlemenin bir stratejisi olarak, bireylerin günlük rutinlerine ölçülü kahve tüketimini dahil etmelerini öneriyor.

Kaynak: Neurology Today, 2024.

2.Adım

Haberleri Gerçeklik Kontrolüyle Değerlendirmek

Bazı Hayvanlar Tüm Organlarını Yeniden Geliştirebilir ve Bilim İnsanları Bunun İnsanlara Nasıl Uygulanacağını Araştırıyor

Kertenkelelerin kuyruklarını yeniden büyüttüğü iyi biliniyor, ancak yeni araştırmalar, aksolotllar gibi bazı amfibilerin tüm uzuvlarını, kalplerini ve hatta beyinlerinin bir kısmını yenileyebildiğini gösteriyor. Bilim insanları, bu hayvanların karmaşık organları yeniden üretmesini sağlayan genetik yolları belirlediler ve şimdi bu süreçlerin insan tıbbına nasıl uygulanabileceğini araştırıyorlar.

Araştırmacılar, belirli genleri aktive ederek memelilerde kısmi rejenerasyonu uyarmayı başardılar ve bu da gelecekteki tıbbi tedavilerin, omurilik hasarı veya amputasyon gibi ciddi yaralanmalardan insanların iyileşmesine yardımcı olabileceği olasılığını gündeme getirdi.

Kaynak: Gelişimsel Biyoloji, 2018.

2.Adım

Haberleri Gerçeklik Kontrolüyle Değerlendirmek

Ekrandaki manşetleri okuduktan sonra gelin bunları tartışalım. Bazıları abartılı mı yoksa aşırı duygusal mı? Hikayeler büyük ölçüde şok etmeye veya dikkat çekmeye çalışıyormuş gibi mi görünüyor? Bunlar genellikle haberlerin daha az güvenilir olabileceğine dair ipuçlarıdır. Bazı sahte haberler duygularımızla oynamak için abartılı bir dil kullanır ve düşünmeden inanmamızı veya paylaşmamızı daha olası hale getirir.

Küçük gruplar halinde her grup bir haberi analiz edecek ve manşetinizin gerçek, kısmen gerçek veya sahte olduğunu düşündüğünüzü tartışacaktır. Kararlarınızın ardındaki nedenleri not ettiğinizden emin olun. Şu an için internetten bakmayın. Aşağıdaki soruları kendinize sorun:

- **Kaynağı kimdir?**
- **Dengeli mi görünüyor, yoksa tek taraflı mı?**
- **Destekleyici gerçekler veya kanıtlar var mı?**
- **Lütfen bu haberin gerçek kontrol edilmesi gerektiğini düşünmenize neden olan kırmızı bayrakları vurgulayın.**

2.Adım Haberleri Gerçeklik Kontrolüyle Değerlendirmek

Gruplarda haberiniz hakkında konuştuktan sonra her biriniz düşüncelerinizi paylaşacaksınız. Örneğin, şunu söyleyebilirsiniz: "Bu hikayenin sahte olduğunu düşündük çünkü hiçbir kaynağı belirtmiyordu ve çok fazla dramatik dil kullanıyordu."

Tanımadığımız kaynaklar, aşırı duygusal dil veya destekleyici delili olmayan hikayeler gibi, bulmuş olabileceğimiz bazı genel **"kırmızı bayraklardan"** bahsedelim. Bunların hepsi, neyin güvenilir olduğuna karar vermemize yardımcı olabilecek ipuçlarıdır.

• FAKE

3.Adım

Doğru mu Yanlış mı? Haber Doğrulama Uygulaması Yapmak

Haberlerdeki olası kırmızı bayrakları belirleme pratiği yaptıktan sonra, kendi başımıza haberleri doğrulamak için bazı özel teknikleri öğrenelim. Bu teknikler, çevrimiçi bir hikaye gördüğünüzde ve güvenilir olup olmadığından emin olmadığınızda kullanabileceğiniz güçlü araçlardır.

Biraz önce bahsettiğimiz haberleri tekrar ele alalım ve bazı çevrimiçi araç ve siteleri kullanarak bunları doğrulayalım.

3.Adım

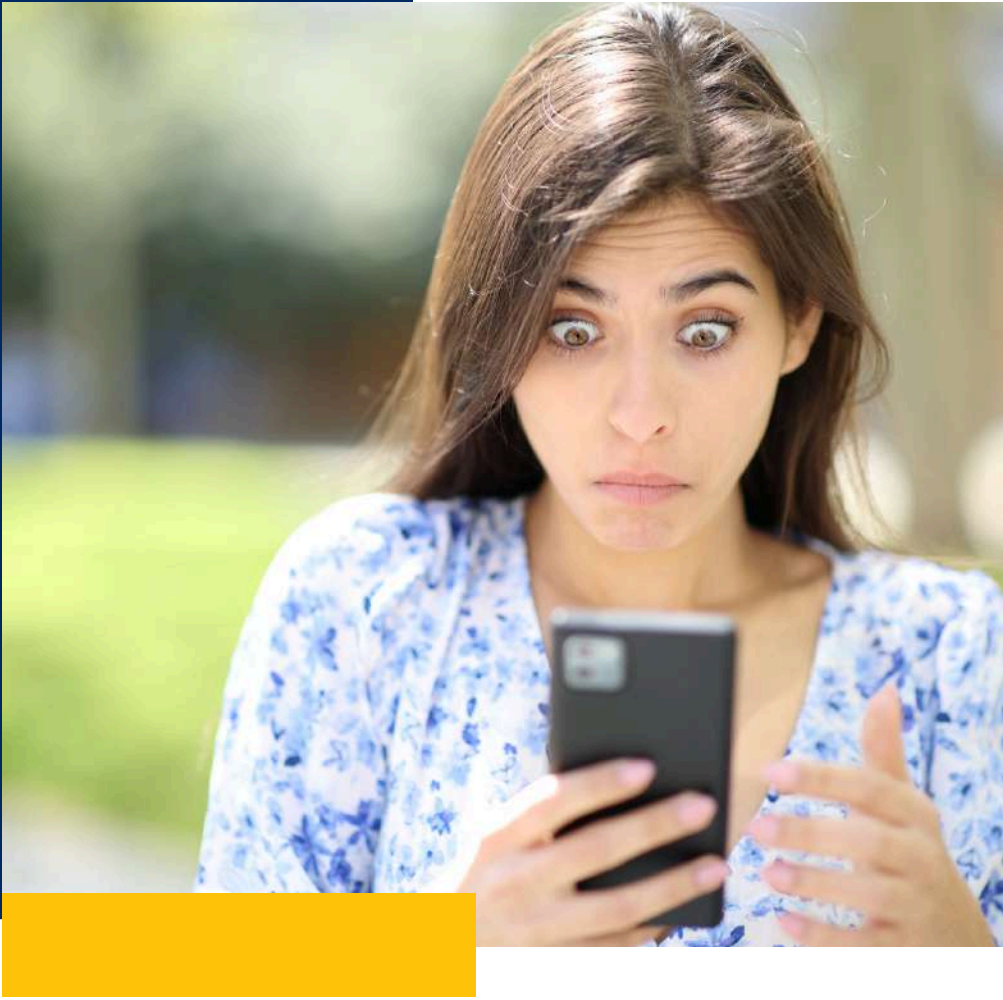
Doğru mu Yanlış mı?

Haber Doğrulama Uygulaması Yapmak

Kaynağı Kontrol Edin: Bu haberi kim yayınladı? Büyük haber kuruluşları veya doğrulanmış web siteleri gibi saygın kaynaklar genellikle gerçek kontrol süreçlerine sahiptir. Bir haber gördüğünüzde, bunun nereden geldiğini ve kaynağın genel olarak güvenilir haberciliğiyle tanınıp tanınmadığını öğrenmeye çalışın.

Ters Görsel Arama: Fotoğraflar yanıltıcı olabilir veya güncel bir hikayeyi gerçek gibi göstermek için eski olaylardan yeniden kullanılabilir. Google Görseller gibi ters görsel arama araçlarıyla, bir resmin başka bir yerde görünüp görünmediğini veya bağlam dışında kullanılıp kullanılmadığını cihazlarınızda kontrol edebilirsiniz. Ayrıca contentcredentials.org fakeimagedetector.com adresini de kullanabilirsiniz.

Çapraz Referans Bilgisi: Güvenilir haber kaynakları bile hata yapabilir. Hikayeyi birden fazla kaynaktan arayarak veya ek saygın makaleler kontrol ederek, bilgilerin farklı kuruluşlarda geçerli olup olmadığını görebilirsiniz. [ChatGPT Fact checker](#), [Snopes](#) veya [FactCheck.org](#) gibi gerçek kontrol sitelerini kullanın

3.Adım

Doğru mu Yanlış mı? Haber Doğrulama Uygulaması Yapmak

Analizinizi tamamladıktan sonra, her grup gerçeklik kontrolü ve doğrulama süreçlerini açıklayacaktır.

Bize şunları söyleyin:

- Hangi teknikleri kullandınız,
- Hikayenin gerçek mi yoksa sahte mi olduğuna karar vermenize yardımcı olan ipuçları, Tekniklerin kararınız konusunda size nasıl güven verdiği.

4.Adım

Kapanış Tartışması

Bitirmek için, bir dakikanızı ayırıp bugünkü oturumu düşünelim.

İlk önce gerçekten kontrol etmeden bir şeye inandığınız ve hatta çevrimiçi olarak paylaştığınız bir zamanı düşünebiliyor musunuz?

Bugün uyguladığımız beceriler bir dahaki sefere bilgilere bakış açınızı nasıl değiştirebilir? Farklı yapacağınız bir şey var mı?

Buradaki amaç, sadece birkaç saniyeliğine bile olsa durup düşünmektir. Her ilk kontrolümüzde daha güvenilir bir çevrimiçi alan yaratılmasına yardımcı oluyoruz.

Temel Çıkarım Özeti

- **Eleştirel Düşünün:** Özellikle sosyal medyadan gelen bilgileri sorgulayın. Bunları olduğu gibi kabul etmeyin.
- **Doğrulama Araçlarını Kullanın:** Google Görseller ve Snopes gibi gerçekleri kontrol eden siteler, hikayeleri ve görselleri kontrol etmek için gereklidir.
- **Güvenilir Kaynaklar Arayın:** Sansasyonel iddialar yerine saygın, iyi bilinen kaynaklardan gelen bilgilere güvenin.
- **Kırmızı Bayrakları Belirleyin:** Potansiyel yanlış bilgilendirme işaretleri olarak abartılı dil, aşırı iddialar ve duygusal çekiciliğe dikkat edin.
- **Uygulama Yapın ve Paylaşın:** Eleştirel değerlendirmeyi bir alışkanlık haline getirin ve iyi bilgilendirilmiş bir topluluk için başkalarını da aynısını yapmaya teşvik edin

Gençlik çalışanları, eğitimciler ve öğretmenler için talimatlar

Amaç:

Bu ders, gençlik çalışanlarının, eğitimcilerin, öğretmenlerin ve ebeveynlerin, güvenilir bilgilerin ayırt edilmesine ve sahte haberlerin belirlenmesine odaklanarak öğrencilerde eleştirel düşünmeyi kolaylaştırmasına yardımcı olmak için tasarlanmıştır. Katılımcılar, yapılandırılmış alıştırmalar yoluyla öğrencilere rehberlik ederek, bilgi kaynaklarını eleştirel bir şekilde değerlendirme becerilerini geliştirecek, medya okuryazarlığını ve yanlış bilgiye karşı dayanıklılığı geliştirecek.

Gereken Malzemeler:

- Projektör ve ekran
- Hoparlörler
- Video oynatma için dizüstü bilgisayar veya cihaz
- Değerlendirme ipuçları ve örnek başlıklar içeren el ilanları
- Eleştirel düşünme kontrol listesi
- Defterler veya kağıt
- Kalemler
- İnternet erişimi olan dizüstü bilgisayarlar veya tabletler (gerçek kontrolü için)
- Basitleştirilmiş başlıklar içeren görsel kartlar (daha küçük öğrenciler için)
- Çıkartmalar veya işaretleyiciler (güvenilir ve güvenilir kaynakları işaretlemek için)

1.Adım: Sahte Haberlere Giriş ve İlk Yorumlar (10 Dakika)

Hoş Geldiniz ve Tanıtım

Katılımcıları sıcak bir şekilde karşılayın ve destekleyici bir ortam yarattın. Oturumun amacını tanıttın: Haberleri nasıl değerlendireceğinizi öğrenmek ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek. Atölye çalışmasının adımlarını kısaca ana hatlarıyla belirtin ve bir video kaynağı tanıttın.

Video Gösterimi

Önerilen Video: [How to Spot Fake News - European Union](#) (Avrupa Birliği'nin resmi YouTube kanalında mevcuttur).

Alternatif Dil Kaynakları:

- İtalyanca: [Media Education Foundation](#).
- Yunanca: [Greek Safer Internet Center](#).
- Macarca: [Hungarian Safer Internet Programme](#).
- Lehçe: [NASK You can't believe in everything](#).
- Türkçe: [İnternette Doğru Bilgiye Erişmenin Yolları](#).
- İspanyolca: [PantallasAmigas](#)

İzleyicilerin yanlış bilgi göstergelerini fark etmesine yardımcı olmak amacıyla videonun amacını açıklayın.

Öğrencileri videoyu dikkatli bir şekilde izlemeye teşvik edin. Yanlış bilginin kişisel inançlar, toplum ve ilişkiler üzerindeki etkisini keşfetmelerini sağlayacak bir başlangıç sorusu sorun.

Temel Tartışma Noktaları:

- Sahte hikayeler bireylerin algılarını ve sosyal ilişkilerini nasıl etkiliyor?
- Yanlış bilginin toplumsal güven üzerinde hangi potansiyel etkileri olabilir?

2. Adım: Haberleri Gerçeklik Kontrolüyle Değerlendirmek (15 dk)

Örnek Başlıkların İncelenmesi

Önceden seçilmiş başlıkları öğrencilere dağıtın, onlara interneti kullanmadan güvenilirliği değerlendirmede rehberlik edin.

Öğrencileri küçük gruplara ayırın ve her birine bir başlık verin. Aşağıdakilere odaklanarak gerçek, kısmen gerçek veya sahte olup olmadığına karar vermelerini isteyin:

- Kaynağın güvenilirliği (bir kaynak listelenmişse güvenilir görünüp görünmediğini değerlendirin)
- Başlık veya hikaye özetinde gerçeklerin veya kanıtların varlığı
- Yalnızca gözlemlerine dayalı olarak vardıkları sonuçların temel nedenleri

Paylaşın ve Tartışın: Her grubun değerlendirmesini ve gerekçesini paylaşmasını sağlayın. Bilinmeyen kaynaklar, duygusal dil veya belirli kanıtların eksikliği gibi yaygın kırmızı bayraklar hakkında bir tartışmayla bitirin.

3. Adım: Doğru mu, Yanlış mı? Haber Doğrulama Uygulaması (10 dakika)

Öğrencilere artık haberlerin inandırıcılığını doğrulamak için uygulamalı teknikleri öğreneceklerini açıklayın. Kaynağın kontrol edilmesi, ters görsel aramanın kullanılması ve bilgilerin çapraz referanslanması gibi bu yöntemler, güvenilir haberlerin belirlenmesi için çok önemlidir.

Her grubun daha önce tartıştıkları haberi tekrar incelemesini sağlayın. Onlara şu talimatları verin:

Kaynağı Kontrol Edin: Hikayeyi yayınlayan organizasyonu veya web sitesini araştırın. Onları şu soruyu sormaya teşvik edin: "Bu saygın bir haber kaynağı mı? Doğru habercilik geçmişi var mı?"

Tersine Görsel Arama: Hikayede kullanılan görselleri doğrulamak için Google Görseller'i veya diğer tersine görsel arama araçlarını kullanın. Fotoğrafın yeniden kullanılmış veya bağlamından çıkarılmış olabileceğine dair işaretler aramalarını sağlayın.

Çapraz Referans Bilgisi: Öğrencilerden aynı hikayeyi birden fazla güvenilir kaynaktan aramalarını ve bunun tutarlı bir şekilde rapor edilip edilmediğini görmelerini sağlayın. Snopes veya FactCheck.org gibi bilgi kontrol siteleri iddiaların doğrulanmasına veya çürütülmesine yardımcı olabilir.

Her grup kendi doğrulama sürecini kısaca açıklayacaktır.

4. Adım Kapanış Tartışması (5 dakika):

Grup Paylaşımı:

Her grubu, güvenilirlik ve yanlış bilgi hakkında elde ettikleri şaşırtıcı içgörüler de dahil olmak üzere analizlerinin kısa bir özetini paylaşmaya davet edin.

Yansıma Soruları:

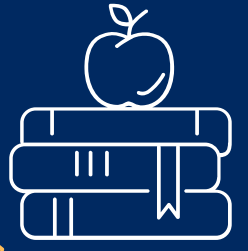
- Güvenilirliği belirlemenin en zor kısmı neydi?
- Bu etkinlik, haberlere veya sosyal medya gönderilerine bakış şeklinizi nasıl değiştirdi?
- Gelecekte bilgiyi değerlendirirken hangi stratejileri kullanacaksınız?

Temel Çıkarımlar:

Kaynakları çapraz kontrol etmenin, yaygın yanlış bilgilendirme taktiklerinin farkına varmanın ve eleştirel düşünme alışkanlığı geliştirmenin önemini vurgulayarak ana noktaları özetleyin.

Herkese katılımları ve içgörülerini için teşekkür edin, iyi bilgilendirilmiş bir topluluk oluşturmadaki katkılarının değerini pekiştirin.

Takip ve Evde Aktiviteler

Sosyal Medyada Gerçeklik Kontrolü: Katılımcıları her gün trend olan bir sosyal medya hikayesini eleştirel bir şekilde değerlendirmeye davet edin.

Aile veya Arkadaşlarla Doğrulama: Öğrencileri, bir hikayeyi birlikte doğrulayarak doğrulama tekniklerini öğretmeye teşvik edin.

Öğretmenlere İpuçları:

Zaman Yönetimi: Her bölümün yolunda ilerlemesini sağlayın.

Katılımı Teşvik Edin: Daha sessiz öğrencileri içgörülerini paylaşmaya davet ederek onların katılımını sağlayın.

Uyarlanabilirlik: Hem dijital hem de fiziksel materyallerle hazırlanın.

Araçlar

Google Görseller: Tersine Görsel Arama

Google'ın ters görsel araması, kullanıcıların bir görseli yüklemesine veya URL'sini yapıştırmasına olanak tanır ve Google, görselin nerede görüldüğünü veya görsel olarak benzer görselleri bulmak için web'de arama yapar. Bu araç, bir fotoğrafın orijinal kaynağını belirlemeye ve değiştirilip değiştirilmediğini, yanlış etiketlenip etiketlenmediğini veya bağlamından çıkarılıp çıkarılmadığını kontrol etmeye yardımcı olur.

images.google.com

Snopes

Snopes, sosyal medyadaki viral iddialar, söylentiler ve yanlış bilgiler hakkında kapsamlı araştırmalar sunar. Snopes'taki her makale, iddianın açıklamalarını, kökenini ve doğrulama durumunu (doğru, yanlış veya bir karışımı) içerir. Öğrenciler, Snopes'un arama çubuğuna şüpheli hikayeden anahtar kelimeler yazarak Snopes'un bunu daha önce çürütüp çürütmediğini veya bağlam sağlayıp sağlamadığını kontrol edebilirler.

www.snopes.com

Kaynakça

- Denise-Marie Ordway - *How to Identify Fake News* - Center for Information Technology and Society, University of California, Santa Barbara. - January, 2020. Link: <https://journalistsresource.org/politics-and-government/fake-news-fact-checking-research-2019/>
- British Council - Five ways to Spot Fake News . Link: <https://learnenglishteens.britishcouncil.org/study-break/video-zone/five-ways-spot-fake-news>
- Julie Posetti and George Papagiannis - *Journalism, 'Fake News' and Disinformation: A Handbook for Journalism Education and Training* - UNESCO, March 2023. Link: <https://webarchive.unesco.org/web/20240310041717/https://en.unesco.org/fightfakenews/>

SINAV

Sahte haberleri tanıma ve değerlendirme anlayışınızı test etmek için her soru için doğru cevabı seçin. Her soru için yalnızca bir seçenek doğrudur.

1. Bir çevrimiçi makalenin sahte haber olabileceğinden şüpheleniyorsanız yapmanız gereken ilk şey nedir?

- A.** Başkalarının doğru olduğunu düşünüp düşünmediğini görmek için paylaşın.
- B.** Yayın tarihini kontrol edin.
- C.** Kaynağın güvenilirliğini doğrulayın.
- D.** Kaç beğeni ve paylaşım aldığına bakın.

2. Aşağıdakilerden hangisi bir haber sitesinin güvenilir olmayabileceğinin işaretidir?

- A.** Sitenin iletişim bilgileri içeren bir "Hakkımızda" sayfası vardır.
- B.** Makale, doğrulanmış kimlik bilgilerine sahip bir gazeteci tarafından yazılmıştır.
- C.** Site, diğer saygın kaynaklara bağlantılar sağlar.
- D.** Web sitesinde birden fazla yazım hatası vardır ve atıflar eksiktir.

SINAV

3. Sosyal medyada paylaşılan bir görselin gerçek olup olmadığını nasıl kontrol edebilirsiniz?

- A. Paylaşan kişiye güvenin.
- B. Tersine görsel arama aracı kullanın.
- C. Doğrulanmış bir hesap tarafından beğenilip beğenilmediğini kontrol edin.
- D. Aynı platformdaki benzer görsellerle karşılaştırın.

4. "Gerçek kontrol" web sitesinin amacı nedir?

- A. Son dakika haberlerini olabildiğince çabuk paylaşmak.
- B. İddiaların ve haber hikayelerinin doğruluğunu doğrulamak.
- C. Eğlenceli haber hikayeleri yaymak.
- D. Çevrimiçi haberler hakkında kullanıcı yorumları toplamak.

5. Sahte haberleri tanımak ve paylaşmaktan kaçınmak neden önemlidir?

- A. Çevrimiçi ortamda daha akıllı görünmenizi sağlayabilir.
- B. Sahte haberler web sitesi trafiğini ve popülerliğini artırır.
- C. Yanlış bilginin yayılmasını önlemeye yardımcı olur ve demokrasiyi korur.
- D. Sosyal medyada daha fazla takipçi garanti eder.

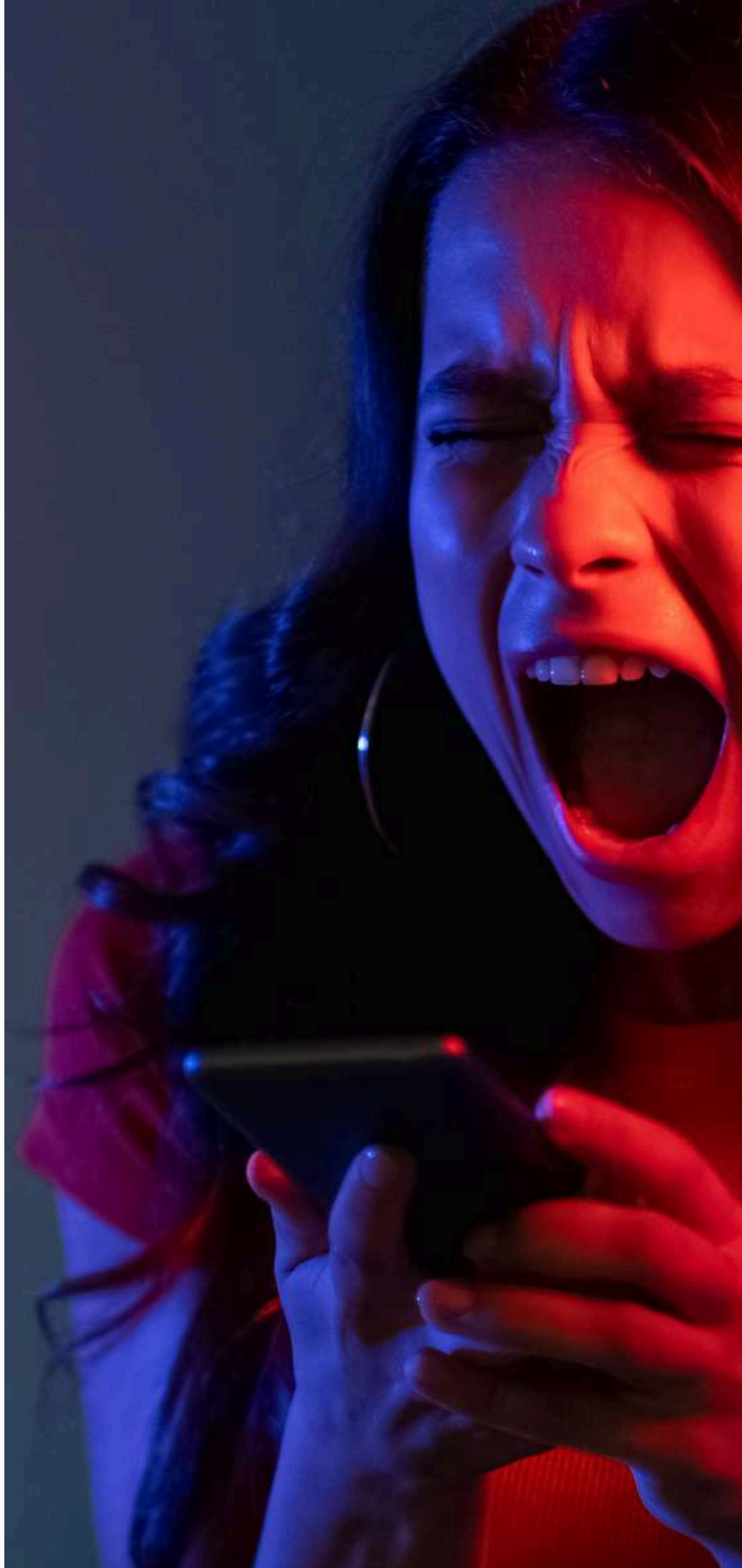
Cevaplar

- Soru 1: C
Soru 2: D
Soru 3: B
Soru 4: B
Soru 5: C

Centrum Wspierania
Edukacji
i Przedsiębiorczości

Co-funded by
the European Union

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. Ancak ifade edilen görüşler ve fikirler yalnızca yazar(lar)a aittir ve Avrupa Birliği veya Avrupa Eđitim ve Kültür Yürütme Ajansı'nın (EACEA) görüşlerini yansıtmaz. Ne Avrupa Birliği ne de EACEA bunlardan sorumlu tutulamaz.